

N. Birləşmiş Krallığa qarşı

Ərizə № 26565/05

Qərarın tarixi: 27-05-2008

Xülasə

Faktlar:

Ərizəçi N. 1974-cü ildə anadan olmuş, Londonda yaşayan Uqanda vətəndaşdır. Bu xanımın AİDS xəstəliyi vardır.

İş N-in Uqandaya qayıtması onun xəstəliyinə görə əzablar gətirərək tezliklə ölümünə səbəb olacağı barədə şikayətləri ilə bağlıdır.

N. 1998-ci il martın 28-də uydurma adla Birləşmiş Krallığa gəlmişdir. O, ağır xəstə olmuş və xəstəxanaya yerləşdirilmişdir.

1998-ci il martın 31-də vəkillər onun adından sığınacaq barədə müraciət edərək iddia etmişlər ki, o, Uqandada Milli Müqavimət Hərəkatının üzvləri tərəfindən zorlanmış və qayıtdığı təqdirdə həyatına və təhlükəsizliyinə təhdidlər olmuşdur.

1998-ci ilin noyabrına kimi, ərizəçiyə AİDS-i müəyyən edən iki xəstəlik, habelə onun HIV-in yüksək mərhələsində olması diaqnozu qoyulmuşdur; onun CD4+T hüceyrəsinin millimetr kubda üçün sayı 20 olaraq əhəmiyyətli dərəcədə immunitetin yatırtmasını bürüzə vermişdir. Rəydə bildirilmişdir ki, aktiv müalicə olunmadığı təqdirdə onun proqnozu "qorxulu" olmuş və onun "münasib müalicə alınmasının perspektivi" olmadığı Uqandaya qayıtmaq məcbur edildiyi halda 12 aydan az yaşamaq ehtimalı olmuşdur.

2001-ci il martın 28-də Birləşmiş Krallığın Dövlət Katibi ərizəçinin sığınacaq barədə müraciətini rədd edərək müəyyən etmişdir ki, onun iddiaları etibarlı olmamış, Uqanda dövlət orqanlarının ona maraq göstərməsinin sübutları olmamış, Uqandada AİDS-in müalicəsi səviyyəsi Afrikanın digər ölkələrində olduğu kimi olmuş, habelə bütün əsas antivirus dərmanları Uqandada yüksək səviyyədə subsidiya verilən qiymətlərlə mövcud olmuşdur. Ərizəçi bundan şikayət etmişdir.

2002-ci il iyulun 10-da onun sığınacağıın rədd olunması ilə bağlı şikayəti rədd edilmiş, Konvensiyanın 3-cü maddəsi ilə əlaqədar olaraq isə baxılmışdır.

Dövlət katibi Birləşmiş krallıqda Milli Səhiyyə Xidməti çərçivəsində mövcud olan bütün AİDS dərmanlarının Uqandada əldə oluna biləcəyini, həmçinin onların əksəriyyətinin BMT-nin maliyyələşdirdiyi layihələr vasitəsilə və ikitərəfli AİDS donorlarının maliyyələşdirdiyi proqramlardan aşağı qiymətlərlə əldə oluna biləcəyini bildirərək 3-cü maddə ilə nəticələrdən şikayət etmişdir. Buna görə, ərizəçinin qayıtması “müalicənin tamamilə olmaması” və onun “kəskin fiziki və mənəvi əzablara” məruz qalması ilə nəticələnməyəcəkdi. 2002-ci il noyabrın 29-da İmmiqrasiya məsələləri üzrə Apellyasiya Tribunalı şikayətə baxaraq müəyyən etmişdir ki, “Uqandada tibbi yardımın səviyyəsinin Birləşmiş Krallıqda olandan aşağı olması Tribunal tərəfindən etiraf edilsə də, Uqandada (ərizəçinin) vəziyyəti ilə bağlı tibbi yardım mümkün olmuşdur”.

Ərizəçinin bu qərardan Apellyasiya Məhkəməsinə və Lordlar Palatasına şikayətləri müvəffəqiyyətsiz olmuşdur.

2005-ci il iyulun 25-də İnsan hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinə ərizə daxil olmuşdur. Konvensiyanın 30-cu maddəsinə müvafiq olaraq, 2007-ci il mayın 22-də Palata yurisdiksiyanı Böyük palataya təhvil vermişdir. 2007-ci il sentyabrın 26-da Strasburqdakı İnsan Hüquqları Binasında açıq məhkəmə iclası keçirilmişdir.

Şikayət:

Ərizəçi iddia etmişdir ki, onun Uqandaya qayıtması onun əzablara məruz qalması və tezliklə ölümünə səbəb olardı ki, bu da qeyri-insani və ləyaqəti alçaldan rəftarı təşkil etmişdir. O, 3 və 8-ci maddələrə (şəxsi və ailə həyatına hörmət hüququ) əsaslanmışdır.

Qərar:

Maddə 3:

Məhkəmə xəstəliklə bağlı 3-cü maddənin pozulmasına məruz qalmaq təhlükəsində olduğunu iddia edən ərizəçilərlə əlaqədar olaraq çıxarılma hallarına dair işlərdə “xüsusilə müstəsna hallar” və “ciddi humanitar məsələlər” ortada olduğu D. Birləşmiş Krallığa qarşı iş üzrə 1997-ci il 21 aprel tarixli qərarından (ərizə № 30240/96) sonra pozuntunun aşkar edilmədiyini qeyd edərək bu sahədə təcrübəsini davam etdirmişdir. D. işində ərizəçi ağır xəstə olaraq ölüm üzrə idi, öz mənşə ölkəsində qayğı və ya tibbi yardımla təmin oluna bilmirdi, həmçinin ona qayğı göstərmək və ya minimal dərəcədə qida, sığınacaq, yaxud sosial dəstək vermək istəyində və ya imkanında olan qohumları olmayıb.

Məhkəmə xatırlatmışdır ki, çıxarılan xaricilər çıxaran dövlətin təmin etdiyi tibbi, sosial və digər formada yardımdan yararlanmaq üçün İnsan hüquqlarına dair Avropa Konvensiyasını ratifikasiya etmiş dövlətlərdən birinin (tərəfdar çıxmış dövlət) ərazisində qalmaq hüququna malik olmasını prinsip etibarilə iddia edə bilməzlər. Ərizəçinin tərəfdar çıxmış ölkədən çıxarılması nəticəsində onun halının pisləşməsi, o cümlədən ömrünün qısaltılması 3-cü maddənin pozulması üçün kifayət deyil. Ciddi əqli və ya fiziki xəstəlikdən əzab çəkən xaricinin həmin xəstəliyin müalicəsi üçün vasitələrin tərəfdar çıxmış dövlətdə olan vasitələrdən daha pis olduğu ölkəyə çıxarılması barədə qərar yalnız xüsusilə müstəsna halda, yəni D-nin işində olduğu kimi, çıxarılanın əleyhinə olan humanitar məsələlər ciddi olduqda 3-cü maddə ilə bağlı mübahisəyə səbəb ola bilər.

Konvensiyada olan bir çox hüquqların sosial və iqtisadi məsələlərə aid olduğuna baxmayaraq, Konvensiya əsas etibarilə mülki və siyasi hüquqların müdafiəsinə yönəldilmişdir.

Bundan əlavə, cəmiyyətin ümumi maraqlarının tələbləri ilə fərdin əsas hüquqlarının müdafiəsi tələbi arasında ədalətli tarazlığa nail olmaq məqsədi Konvensiyanın mahiyyətini təşkil edir. Tibb elminin inkişafı, habelə ölkələr arasında sosial və iqtisadi fərqlər

göstəririlər ki, tərəfdar çıxmış dövlətlə müqayisədə mənşə ölkəsində mövcud olan müalicə səviyyəsi əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənə bilər. Tərəfdar çıxmış dövlətin onun yurisdiksiyasında qalmaq hüququna malik olmayan bütün xaricilərə pulsuz və məhdudiyətsiz tibbi yardım göstərməklə belə fərqlərin təsirini azaltmaq öhdəliyi 3-cü maddə ilə nəzərdə tutulmur. Başqa nəticələr tərəfdar çıxmış dövlətlərin üzərinə xüsusilə böyük yük qoyacaqdı.

Nəhayət, Məhkəmə qeyd etmişdir ki, ərizəçinin işinin HIV və AİDS-ə yoluxmuş şəxsin çıxarılması ilə bağlı olmasına baxmayaraq, eyni prinsiplər ərizəçinin mənşə ölkəsində bu cür asan əldə edilə bilən və ya böyük qiymətə əldə edilə bilən ixtisaslaşmış müalicəni tələb edən əzab, ağrı verən və insanın ömrünü azaldan hər hansı ağır, təbii baş verən fiziki və ya əqli xəstəliyə yoluxmuş hər hansı şəxsin çıxarılmasına tətbiq olunmalıdır.

Ərizəçinin Birləşmiş Krallıqda sığınacaq üçün müraciət etməsinə və bu müraciətin rədd olunmasına baxmayaraq, o, Məhkəməyə şikayət etməmişdir ki, onun Uqandaya çıxarılması nəticəsində onun qəsdən, siyasi motivlərlə pis rəftara məruz qalmaq təhlükəsi yaradılacaqdı. Onun 3-cü maddəyə əsasən şikayəti sırf onun səhhəti ilə, həmçinin onun ölkəsində müalicənin olmaması ilə əlaqədar olmuşdur.

1998-ci ildə ərizəçiyə AİDS-i müəyyən edən iki xəstəlik, habelə onun xeyli dərəcədə immunitetin yatırılması diaqnozu verilmişdir. Birləşmiş krallıqda alınmış müalicə nəticəsində onun vəziyyəti sabit olmuşdur. O, səyahət edə bilərdi və ehtiyac duyulan əsas müalicə aldığı dövrdə səyahət etmək qabiliyyətində qalırdı. Eyni zamanda, milli məhkəmələrin qarşısında olan sübutlarla göstərilmişdir ki, ərizəçi hazırkı dərmanlardan məhrum edildiyi təqdirdə onun vəziyyəti sürətlə pisləşərək zəifliyə, narahatlığa, ağrılara və bir neçə ildən sonra ölümə gətirib çıxarardı.

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı tərəfindən tutuşdurulmuş məlumat əsasən Uqandada antiretrovirus dərmanları mövcud

olmuş, baxmayaraq ki, maliyyə vəsaitin çatışmazlığına görə yalnız ehtiyacı olan şəxslərin yarısı onları əldə edə bilirdi. Ərizəçi iddia etmişdir ki, onun müalicəni ödəmək imkanı olmamış və onun yaşadığı kənd yerində bu müalicə ümumiyyətlə olmamışdır. Görünür ki, Uqandada onun qohumları yaşamış, lakin onun iddia etdiyi ki, onlar ağır xəstəyə qayğı göstərmək istəyində və imkanında olmamışlar.

Ərizəçinin sığınacaqla bağlı Konvensiyanın 3 və 8-ci maddələrinə əsasən şikayətlərinə yerli məhkəmələr və Avropa Məhkəməsi baxdığı doqquz il ərzində Birləşmiş Krallığın dövlət orqanları dövlət hesabına ərizəçini tibbi və sosial yardımla təmin etmişlər. Lakin bu demək deyil ki, Birləşmiş Krallığın bu yardımı davam etdirmək öhdəliyi vardır.

Məhkəmə qəbul etmişdir ki, ərizəçinin Uqandaya qayıtması onun həyat səviyyəsinə və həyatının mümkün müddətinə təsir göstərirdi. Lakin hal-hazırda ərizəçi çox ağır xəstə deyildi. Onun səhhətinin pisləşməsinin sürəti, həmçinin müalicəni, dəstək və qayğını, o cümlədən qohumların yardımını almaq imkanlarının dərəcəsi ilə əlaqədar olaraq, xüsusilə dünya miqyasında HIV və AIDS-in müalicəsi ilə bağlı daimi inkişaf edən vəziyyət nəzərə alınaraq müəyyən dərəcədə spekulasiya var idi.

Ərizəçinin işində “xüsusilə müstəsna halların” müəyyən olunmadığını nəzərə alaraq Məhkəmə müəyyən etmişdir ki, onun Uqandaya çıxarılması barədə qərarın icra edilməsi nəticəsində 3-cü maddə pozulmayacaqdı.

Maddə 8

Məhkəmə 14 lehinə və 3 əleyhinə səs çoxluğu qərara gəlmişdir ki, ərizəçinin 8-ci maddəyə əsasən şikayətinə baxılması zəruri deyildi.